

Wetgeving gelijke behandeling en non-discriminatie

Factsheet over wetgeving gericht op gelijke behandeling van mensen met een handicap of chronische ziekte.
Gelijke kansen

Op dit moment wordt in Nederland op verschillende plaatsen gewerkt aan het realiseren van wetgeving die discriminatie verbiedt en gelijke kansen dichterbij brengt voor mensen met een handicap of een chronische ziekte, ter uitwerking van het algemene gelijkheidsbeginsel. Uit het gelijkheidsbeginsel vloeit voort dat gelijke gevallen gelijk behandeld dienen te worden en ongelijke gevallen ongelijk, naar de mate van hun ongelijkheid. De norm van gelijke behandeling en non-discriminatie is vastgelegd in internationale verdragen en verklaringen, in de Grondwet en in richtlijnen van de Europese Gemeenschap. De recente ontwikkelingen op het gebied van Nederlandse wetgeving zijn te beschouwen als aanzetten tot het inlopen van een achterstand ten opzichte van veel andere landen.

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de relevante huidige wetgeving en internationale verdragen en richtlijnen. Ook wordt kort ingegaan op de te verwachten wijzigingen:

- De Wet Gelijke Behandeling op grond van handicap of chronische ziekte is ingegaan op 1 december 2003. Met deze wet wordt discriminatie op het terrein van arbeid, beroepsopleiding en op termijn openbaar vervoer, op grond van onder meer verstandelijke handicap verboden.
- Een wijzigingsvoorstel van het wetboek van Strafrecht, waardoor belediging en aanzetten tot haat, discriminatie of geweld tegen mensen met een handicap strafbaar wordt.
- Een mogelijke Grondwetswijziging die verwoordt dat mensen niet gediscrimineerd mogen worden op grond van een handicap. Nationaal Grondwet

In Nederland verbiedt de Grondwet in artikel 1 discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht, of op welke grond dan ook. Dat betekent dat discriminatie wegens handicap is verboden en valt onder 'of op welke grond dan ook'. Echter in de praktijk maakt het verschil of een beroep gedaan wordt op een van de expliciet benoemde gronden, of op een niet benoemde grond, de algemene noemer 'of op welke grond ook'. Uit onderzoek blijkt dat een beroep op een benoemde grond meer kans van slagen heeft dan een beroep op een niet benoemde grond. De door de Nederlandse rechter gehanteerde interpretatiewijze impliceert dat mensen met een handicap doorgaans weinig kans zullen maken in hun pogingen bij de rechter hun gelijk te halen in geval van vermeende achterstelling vanwege een handicap.

Het niet uitdrukkelijk benoemen van 'handicap' in artikel 1 van de Grondwet blijkt onvoldoende bij te dragen aan bescherming tegen discriminatie van mensen met een handicap of chronische ziekte. Reden waarom Tweede Kamerlid de heer A. Rouvoet in december 2001 een motie heeft ingediend, waarin verzocht wordt om opname van een 'handicap of chronische ziekte' als discriminatiegrond in artikel 1 van de Grondwet. Deze motie is door een grote Kamermeerderheid gesteund. Een wijzigingsvoorstel is tot op heden nog niet geformuleerd.

In augustus 2004 liet minister De Graaf de Tweede Kamer weten dat de Grondwet voldoende bescherming biedt tegen discriminatie "vanwege een lichamelijke of geestelijke gesteldheid of een chronische ziekte". Met zijn nota reageert De Graaf op de motie Rouvoet.

Het kabinet is het eens met zijn standpunt.

Rouvoet toonde zich teleurgesteld, omdat het suggereert dat er geen reëel maatschappelijk probleem is. Algemene Wet Gelijke Behandeling

De Algemene Wet Gelijke Behandeling (AWGB) is in 1994 in werking getreden. De wet omvat algemene regels ter bescherming tegen discriminatie op grond van godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht, nationaliteit, hetero- of homoseksuele gerichtheid of burgerlijke staat. De AWGB werkt het discriminatieverbod van artikel 1 van de Grondwet verder uit. De AWGB bestrijkt alle terreinen van het maatschappelijk leven. Evenals in de Grondwet zijn handicap of chronische ziekte niet als discriminatiegrond benoemd. Men was van mening dat deze discriminatiegrond onvoldoende uitgekristalliseerd was en vooral dat de consequenties onvoldoende waren te overzien. Dit is onderzocht en de resultaten van dat onderzoek vormden uiteindelijk de reden voor het indienen van het wetsvoorstel gelijke behandeling gehandicapten en chronisch zieken. Wet Gelijke Behandeling op grond van handicap of chronische ziekte

Op 1 december 2003 is de Wet Gelijke Behandeling op grond van handicap of chronische ziekte (WGB h/cz) in werking getreden. Deze wet verbiedt het maken van direct of indirect onderscheid op grond van verstandelijke, lichamelijke en psychische handicap of chronische ziekte en het nalaten van doeltreffende aanpassingen. De WGB h/cz heeft betrekking op de terreinen arbeid, beroepsopleiding en (op langere termijn) vervoer.

De Wet Gelijke Behandeling h/cz is een zogenaamde aanbouwwet. Dit betekent dat algemene normen en uitzonderingsgronden in de wet zijn opgenomen, maar dat de wet voorlopig voor een beperkt aantal terreinen zal gelden, namelijk arbeid, beroepsopleiding en vervoer. Andere maatschappelijke terreinen kunnen later worden toegevoegd. Wetboek van Strafrecht

In 2004 heeft de Tweede Kamer een wijzigingsvoorstel van artikel 137 c-f van het wetboek van Strafrecht aangenomen.

Hierdoor wordt belediging en aanzetten tot haat, discriminatie of geweld vanwege een lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap strafbaar.

In het Wetboek van Strafrecht stond al dat beledigen of bespotten op grond van ras, seksuele geaardheid, godsdienst of politieke overtuiging gestraft kan worden met maximaal een jaar gevangenisstraf of een geldboete. Internationaal

Een groot aantal internationaal-rechtelijke normen roept staten op discriminatie effectief te bestrijden en te voorkomen. In verscheidene internationale verklaringen, verdragen of resoluties zijn de mensenrechten en het gelijkheidsbeginsel opgenomen. De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten en het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, verbieden discriminatie op welke grond dan ook. Daarnaast zijn er internationale verdragen en resoluties, van het Europees Parlement, de Europese Commissie en de Raad van Europa en van de Verenigde Naties, die aandringen op het wettelijk verankeren van rechten van mensen met een functiebeperking. VN – Standaardregels

In 1993 zijn de Standaardregels van de Verenigde Naties aangenomen (Standard Rules on the equalization of opportunities for persons with disabilities). Deze Standaardregels roepen staten op een wettelijke basis te scheppen voor volledige participatie en gelijke kansen voor mensen met een handicap of chronische ziekte.

Aan de Standaardregels zijn geen individueel afdwingbare rechten te ontleen. De juridische status is een andere dan bijvoorbeeld die van een verdrag of een internationale overeenkomst. Er zijn aan de Standaardregels ook geen verplichtingen verbonden en bij overtreding kunnen de Verenigde Naties geen sancties treffen. Door de Standaardregels te ondertekenen geven staten aan de regels ook daadwerkelijk als leidraad te gaan hanteren voor hun beleid en bij het ontwikkelen van wet- en regelgeving. Inmiddels hebben meer dan 40 van de 189 VN-lidstaten aan deze oproep gehoor gegeven en hebben hun wetgeving ten aanzien van mensen met een handicap aangepast. Nederland heeft wel de Standaardregels ondertekend, de WGB h/cz is de eerste wetgeving die gerealiseerd is op het gebied van gelijke behandeling van mensen met een handicap. In 2004 staat in de VN een herziening van de Standaardregels gepland. Deze Standaardregels zijn verkrijgbaar in een makkelijk leesbare versie. In Agenda 22 wordt uitgelegd hoe gemeentes lokaal beleid kunnen ontwikkelen rond de 22 Standaardregels. Zie verder onder Meer informatie. VN- Conventie

In 2000 hebben de Verenigde Naties het Ad Hoc Committee on a Comprehensive and Integral International Convention on Protection and Promotion of the rights of People with Disabilities ingesteld. Dit Ad Hoc Committee is gericht op het tot stand brengen van een Internationaal Verdrag ter bevordering en bescherming van de rechten en waardigheid van mensen met een handicap.

Gehandicaptenorganisaties zijn voorstander van een nieuw rechtstreeks werkend verdrag voor mensen met een handicap. Hiermee wordt een belangrijke versterking bereikt van de lijn die met de Standaardregels is ingezet en een belangrijke stap vooruit gezet ter bevordering en bescherming van de rechten en waardigheid van mensen met een handicap.

In 2002 is een werkgroep ingesteld, die een concepttekst zal voorbereiden, die in de zomer van 2003 door het Ad Hoc Committee besproken zal worden. EuropaVerdrag van Amsterdam

In 1997 werd door de Raad van Europa het Verdrag van Amsterdam vastgesteld. In dit verdrag is een non-discriminatie clausule (Art. 13) opgenomen. Dit algemene non-discriminatie artikel verwijst expliciet naar functiebeperking als 'discriminatiegrond'. Richtlijnen

In 2000 heeft de Raad van de Europese Unie een Richtlijn vastgesteld tot instelling van een algemeen kader voor gelijke behandeling in arbeid en beroepsopleiding. Deze richtlijn verplicht lidstaten om binnen drie jaar (uiterlijk 2003) maatregelen te treffen op het terrein van arbeid en beroep, ter waarborging van het beginsel van gelijke behandeling met betrekking tot personen met een handicap. Voorzien dient te worden in toegang tot arbeid en beroepsopleiding, in redelijke aanpassingen en rechtsbescherming. Nederland heeft door invoering van de WGB h/cz aan de verplichting van deze richtlijn voldaan.

Binnen Europa en in het bijzonder binnen gehandicaptenorganisaties wordt aangedrongen op de totstandkoming van een verdergaande richtlijn de zogenaamde Disability-specific-Directive. Het streven dat deze Richtlijn nog in het Europees gehandicaptenjaar (2003) aangenomen zou worden, is niet gehaald.

Utrecht, oktober 2004 Meer informatie

- Commissie Gelijke Behandeling

Postbus 16001

3500 DA Utrecht

T 030 8883888 (juridisch spreekuur:

werkdagen van 14.00 – 16.00 uur)

www.cgb.nl

- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

T 070 3407890 (publieksvoorlichting)

www.minvws.nl

- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
T 0800-9051 (gratis informatietelefoon)
www.minszw.nl

- Commissie Werkend Perspectief
T 020 4800300 (helpdesk: werkdagen van 12.00 – 20.00 uur)
www.ehbw.nl

- Federatie van Ouderverenigingen
Meldpunt gelijke behandeling T 030 2362713
of meldpunt@fvo.nl Brochures

- Standaardregels (makkelijk leesbaar), bestelnummer 17038.

- Agenda 22, Hoe gemeenten de 22 VN Standaardregels 'Gelijke Kansen' kunnen toepassen in gemeentelijk beleid voor mensen met een functiebeperking, bestelnummer 17045.

Gelijke behandeling en non-discriminatie is een publicatie in de serie 'Feiten en Regels'.

Een aparte aflevering in de serie Feiten en Regels is gewijd aan de op 1 december 2003 ingevoerde Wet Gelijke Behandeling op grond van handicap of chronische ziekte.

Download [Feiten en Regels Nondiscriminatie](#)